

УДК 82-1 Ю. Гудзь

ЯНКОВА Марія Анатоліївна,кандидат філологічних наук, викладач кафедри мовної підготовки іноземців Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»,
e-mail: mary.yankova@hotmail.com

**ТРАВМАТИЧНИЙ ДОСВІД
ЯК ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ МИНУЛИХ І ТЕПЕРІШНІХ КАТАСТРОФ
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «НЕ-МИ» Ю. ГУДЗЯ)**

У статті розглянуто травматичний досвід стану сучасної української літератури та особистості в цілому, яка є прототипом творів письменника та роману «Не-Ми» Ю. Гудзя зокрема. Представлено співвідношення культурно-соціального простору та вплив на її травматичний досвід. Особиста травма героя/письменника відповідає загальному настрою колективного досвіду українця минулого та теперішнього. Ю. Гудзь у своїх творах, промовляючи через протагоністів, відображав своє (національне) світовідчуття і робив спроби набутти ідентичності в словесному вираженні.

Досліджено концепт «травма» крізь призму роману «Не-Ми», проаналізовано експліцитне та імпліцитне оприявлення цього феномену в текстовій та смисловій канві твору. Вираження травми ускладнюється пошуком стилістичних засобів, які б змогли вповні репрезентувати травматичний досвід, тому «події на межі» порушують лінійність оповіді й лежать поза мовою персонажів. У романі «Не-Ми» Ю. Гудзь, «відвойовуючи» і «утверджуючи» втрачений простір, намагався віднайти свій власний та національний код ідентичності, герої якого були позбавлені за часів панування радянської влади. Саме через царину українського «визволення» письменник бачив новий шлях національного відродження в культурі, літературі й глибинному самоусвідомленні особистості.

Ключові слова: травма, травматичний досвід, травматична пам'ять, особиста травма, колективна травма, посттоталітарне світовідчуття, реконкіста, національна ідентичність, Ю. Гудзь, роман «Не-Ми».

У кожному історичному періоді будь-якої країни відбуваються свої катастрофи як національного, так особистісного характеру. У період розпаду радянської імперії та народження незалежності України теми апокаліптичності, фрустрації, покинутості, туги, самотності, шизофренічних та психоделічних станів стали всепроникними для особистості. Письменники, у свою чергу, передавали у художніх творах відчуття хисткості й трагічності людського буття, виняткової складності сприйняття навколишнього світу, панування в ньому ірраціональних і невідконтрольних людині сил. Саме такі внутрішні переживання віддзеркалювали у своїх творах Ю. Гудзь, Ю. Андрухович, Оксана Забужко, Ніла Зборовська, Є. Пашковський, Ю. Іздрик, О. Ульяненко та ін., шляхом застосування нових для української літератури засобів нарацій та художніх прийомів.

Постановка проблеми. Популярні теми творів перехідного періоду сучасної літератури – це художня ретрансляція травматичного досвіду та внутрішніх переживань кризи суспільства та людини, яка опинилася на роздоріжжі. Письменники зображали внутрішній світ героїв для пізнання та усвідомлення сутності подій. Оперування та змалювання подій трансцендентного характеру дозволяє автору/читачу виявити травматичний досвід та подолати його. Людина, яка вільно може впоратися з таким досвідом, усвідомлює себе максимально об'єктивно. Зрозуміло, що та людина, яка прагне соціального визнання, зосереджена перш за все на собі. Адже вона сприймає життя як суцільну втрату, тотальне нещастя і невдачу. У сьогочасній літературі чимало письменників роблять спроби описати такий вид травматизму ірраціональними методами: абсурдного гротеску, гіперболізації страхів, жахів, потворності тощо. Феномен травматичного досвіду вдало актуалізується у творах малознаного українського письменника Ю. Гудзя, чий творчий період припадає на кінець 80-х років ХХ ст. – перші роки ХХІ ст.

Мета статті – розглянути концепт «травма» у контексті сучасної української літератури, а саме на прикладі роману «Не-Ми», який і став об'єктом нашого дослідження. За предмет обрано поняття травми та її вербально-сміслова репрезентація у текстовому масиві роману. Для того, щоб комплексно розкрити сутнісні ознаки травматичного досвіду в структурно-смісловій основі роману варто окреслити завдання: розкрити тлумачення поняття «травма»; означити моменти їх оприявлення в тексті роману; окреслити спроби подолання травматичних станів героями; обґрунтувати причини появи психоделічних станів у сучасній українській літературі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема травматичного досвіду останнім часом стала актуальною і набула широкої репрезентації у наукових дослідженнях різних галузей. Про нарративну когерентність травм свого часу писав В. Огієнко, феномен травми в літературі про катастрофу розглядав О. Бежан, робила спроби переосмислити травматичний досвід воєнної доби Ганна Работяга, нещодавно був виданий ґрунтовний збірник постколоніальних студій в українській літературі під редакцією Тамари Гундорової та Агнешки Матусяк і багато інших змістовних наукових досліджень.

Останніми десятиліттями поняття «травма» набуло істотного поширення. Ним означають як фізичну, так і психічну травму чи то внаслідок аварії, або внаслідок зміни середовища, або просто через певний негативний досвід (особистий чи колективний). Відтак слово «травма» часто можна зустріти в метафоричному значенні, для пояснення чогось неприємного.

Виклад основного матеріалу. У постмодерній літературі травматичний досвід артикулюється психологічним станом героя та тілесною структурою тексту. Таким чином вони екстраполюються та взаємодоповнюються, увиразнюючи посттоталітарне світовідчуття героїв творів.

Спроба позбавитися від ідеологічного збочення політичної системи спрямовується на тотальну індивідуальну деструкцію. Переживання, бажання позбутися будь-якої форми насильницької влади героїв у романі «Не-Ми» Ю. Гудзя, експліцитно підкреслюють згубний вплив влади на особистість. Через травму національного та особистого минулого оповідач та герої переживають труднощі втрати ідентичності, спогадуючи своє коріння. Протагоніст рухається між пережитим та промовленим, між несправжнім і сутнісним. Для розкриття психологічного аспекту травми в романі введено оніричні мотиви. Психічна реальність нації у відповідності до образного візерунка сну оповідача вказує на стан духовних шукань знедоленої особистості зокрема, та країни загалом: «Найчастіше він [головний герой/автор – прим. автора] розповідав не про своє минуле – людей чи події, з ним пов'язані, а про витворення прикмет і станів навколишнього світу... [1, 31]».

У спогадах про весну вибудовуються паралелі з пострадянським минулим і «переходом» з усталеного устрою життя до чогось нового. Одним таким моментом, а саме «переходом у весну», наратор називає останні роки горбачовської перебудови. З настанням 1991 року, наблизився розпад СРСР. Усі передчували це, як і герой Ю. Гудзя, але життя нібито ще тягнулося за правилами перебудови: «...в тому переживанні завіконних подій найвідповідальнішим був момент переходів: входження від однієї природної літургії до гіншої – з осені в зиму, від зими до весни – були заважкими для нього, заставляли зненацька, зовсім непередбаченим, непередбаченим попереднім теплом, попередніми бодай крихтами того світла, що допомагає пережити холодну і темну пору... Йому було дивно, що люди так байдуже сприймають прихід нової пори року... [...] Це ж неймовірна в своїй катастрофічності зміна всіх попередніх відчуттів, звичок, усього сприймання навколишнього світу!» [1, 32].

На психологічному рівні травма артикулюється мотивом страху мовця. Почуття страху не зрадить, воно є справжньою ознакою правди. У романі страх можна виокремити такий, що пов'язаний з історико-національним буттям (внаслідок посттоталітарного стану) та як психологічний стан неспокою (екзистенційні переживання). Художнє вираження емоційного виснаження доповнюють мотиви провини, смерті, самоти тощо. Твір запрограмований на авторські саморефлексії спогадів минулого. Герої роману у своїх саморефлексіях опрацьовують минуле як спогад через пригадування, щоб вберегтися від забуття: «Вдома, в Немильні...

відкривається невидима небесна брама... й навкісними стежками (парусами густого світла з-за хмар) на землю вертаються мої давно померлі, мої найближчі люди... [...] Я й справді в ці дні майже на фізичному рівні відчував поруч себе присутність моїх рідних людей, біля яких колись і я був нечужим, і вони, мабуть, відчули там мою поцейбічну здичавілість й прийшли, щоб хоч якось і чимось допомогти... Тільки от надто відкритим я виявився для тієї допомоги... надто безпорадним... Учораšní й більш давні події переплутались із сьогоднішнім часом, кудись щезли реальні орієнтири, клубок безпричинного плачу не давав дихати... Я не міг поєднати в собі пам'ять про час, де я був зовсім іншим, – з часом теперішнім... [1, 31]». Реалізація травматичного здійснюється через фіксацію напружених суб'єктивних станів. Носієм індивідуальної травми є у творі автобіографічні відчуття письменника. Особиста травма героя/письменника відповідає загальному настрою колективного досвіду українця минулого та теперішнього. Ю. Гудзь промовляючи через протагоністів, відображав своє (національне) світовідчуття і робив спроби набутти ідентичності в словесному вираженні: усвідомлюючи себе часткою минулого і теперішнього життя: «Й ось тепер... давнішній батьків докір: «Що ти все ходиш, як душа без тіла?», врешті-решт набуває свого реального змісту... [...] Таке відчуття, ніби я вмер нещодавно... перейшов невидимий бар'єр, який заважав, не дозволяв з'єднатися в одне ціле шматкам і частинам розколошканого життя... [1, 63]».

«Події на межі» порушують лінійність оповіді й лежать поза мовою, і можливо поза здатністю до репрезентації. Безумовно травматична пам'ять є більшою мірою прихованою, такою, що проявляється в певних симптомах, приміром, емоційного збудження, глибокої депресії. Тому природно, що травматичний досвід важко піддається вербалізації. Вираження травми ускладнюється пошуком мови, яка б змогла осмислити чи репрезентувати вповні травматичний досвід. Адже зрозуміло, що люди неохоче розповідають про пережиті страждання, або ж їм просто важко підбирати слова для того, щоб виразити пережите.

У травматичній пам'яті переважають емоційні й чуттєві компоненти, які важче інтегрувати до свідомої оповіді, оскільки звичайним чином вони не вербалізуються. Звичайно, оповідь організовує події минулого в пам'яті й утворює таким чином власне «Я». Автобіографічна пам'ять – це частина оповіді про себе, що відображає наші погляди. З цього приводу доцільно пригадати відому істину про те, що ми є історіями, які ми розповідаємо про своє життя. Наша особиста історія – це і є наша ідентичність. Натомість травматична пам'ять просто руйнує персональний лінійний наратив.

Звільнення від травми означає надати їй смислу, навчитися розуміти світ у світлі травматичної події та включити болісні спогади у власну оповідь. За З. Фрейдом це «лікування розмовою», метод, який допомагає людині вербалізувати думки, фантазії та мрії через вільні асоціації. Тобто людина лікується від страхів, коли їх «проговорює». А оповідь, у свою чергу, має бути включена до загального персонального нариву та його часового, соціального й особистого контекстів.

Роман «Не-Ми» постає перед читачем апріорі назавжди втраченим часопростором найріднішого світу, про неможливість вороття і неодмінність повернення додому, про час, що для його опису не вистачить жодних літературних прийомів. На сторінках роману автор робить спроби подолати потаємні думки: «... а недавно я помітив за собою ще один страх: починаю боятися слів, саме тих, що залишаються на папері, на ще недавно чистому аркуші. Боятися їхнього неблаганного, самодостатнього існування, вже незалежно від мого власного життя. Порожнечі між словами збільшуються з кожним прожитим днем, – чи надовго стачить сил, щоб змагатися з тією чорною прірвою, щоб зберегти в словах хоч трохи живого дихання, відтінків твого притишеного голосу, всього, що зостається осторонь написаного... [1, 30]». Подібно тому, як митець у своєму повсякденному існуванні живе на межі екзистенціальних можливостей, художній твір є наслідком його роботи, адже народжується він на перетині спогадів та алюзій, які перетворюються в уламки авторської картини твору та світу, що зарозуміло може лише претендувати на цілісність.

Шукаючи нові ідеї та прийоми, Ю. Гудзь витворив авторську міфологему «українська реконкіста», що привносить в українську літературу чи не найактуальнішу ідею для сучасного

українського суспільства – ідею національного відродження в агресивному просторі мультикультурного світу. Ліна Костенко свого часу, звертаючись до гострих проблем української культури у світовому контексті, зазначала, що українці – це фактично «раритетна нація, самотня на власній землі у своєму великому соціумі, а ще самотніша в універсумі людства. Фантом Європи, що лише під кінець століття почав набувати для світу реальних рис. Вона чекає своїх філософів, істориків, соціологів, генетиків, письменників, митців [2, 10]». Відтак Ю. Гудзь, повертаючи українцям самих себе, витворив оригінальну концепцію (реконкїсти) та знайшов своєрідне мистецьке втілення для розв'язання цієї проблеми.

В інтерв'ю Ю. Гудзя газеті «Вільне слово» (20 лютого 2002 року – у день його смерті) вийшло останнє авторське пояснення «української реконкїсти»: «це – мистецька онтологічна міфологема» й орієнтир для майбутнього, який передбачає «звільнення нашої свідомості від постколоніальної залежності», тобто – націотворче «звільнення (відвоювання) і впізнавання нових реальностей, нових сутностей, нових моделей текстуального і метафізичного освоєння довколишнього та внутрішнього світу окремої людини, її здатності до порозуміння з іншими... [3, 4]».

Гудзева «реконкїста» передбачала також вивільнення українського простору від російського культурного насадження. Відомо, що така тематика й проблематика притаманна художнім творам українських письменників з часів нової до новітньої літератури. Ю. Гудзь переймався долею України, тому засуджував московський тиск та русифікацію українців. У листах до свого товариша П. Сороки, письменник осмислював відчуття гострої необхідності «шукати якісь нові шляхи, бо відчуття задухи в існуючій укр. літ стає все відчутнішим [4, 193]». Це мало бути відвоювання українського літературного, культурного, духовного та мовного простору від проросійського впливу.

Зразком справжньої щирої «української реконкїсти» є роман «Не-Ми» – це, як він же означував, «роман у романі», «роман з романом», тіло як текст і текст як тіло, «один нерозірваний текст», «спроба антироману» та ще безліч авторських визначень, переплетених у канві всього тексту. Письменник поставив собі за мету створити текст саме в жанрі антироману, в якому «йдеться про «способи» написання твору, що складається з міркувань автора, це щось середнє між есе і романом. У антироманному стилі порушена часова послідовність подій та відбуваються експерименти з мовою. Засновники даного жанру поділяли філософсько-естетичні засади екзистенціалізму, відтворювали розірвану свідомість людини, стан її дискомфорту відчуттів і вражень [5, 74].

Художні персонажі Ю. Гудзя часто переосмислюють минуле, яке подекуди має травматичний характер. Я. Поліщук відзначив, що «це проектує відкритий простір творчої самоідентифікації, який можемо означити, за влучним висловом Юрка Гудзя, як континуум «між пригадуванням і передчуттям [6, 174]». Також він помітив, що в таких пригадуваннях минулого людина обов'язково відчуває ностальгію. На перший план у людській уяві попри тотальний стан несвободи в усіх сферах комуністичного та посткомуністичного існування випливають лише найкращі моменти життя – щастя, кохання і т.д. [6, 174]. Людська пам'ять має здатність зафіксувати в собі лише певні кадри дійсності. Проте з часом, за іронією долі, виявляється, що лише випадкові, перехідні моменти стають знаковими.

Ж.-Ф. Ліотар зазначав, що в сучасній літературі зникає довіра до тотальних способів мовлення і людина усвідомлює неможливість існування такої універсальної мови [7, 15]. З огляду на вищезазначене, очевидно, що Ю. Гудзь намагався у своїх творах різноманітними прийомами створити, власну, оригінальну мову мислення та втілити її художньо. Адже мова – це спосіб осягнення світу, відтворення його у свідомості людини й передачі духовного досвіду народу наступним поколінням, а тому пізнання і пояснення світу в сучасній літературі неможливе однією мовою. У мовній грі постмодерної літератури відчувається певна втома від пошуку глибинного контекстуального значення кожного слова, що своєю семантичною багатовимірністю обтяжує свідомість. На думку М. Епштейна: «Жодна мономова, жодний метод уже не можуть претендувати на повне оволодіння реальністю, на витіснення інших методів, що їм передували. Усі мови й усі коди [...], усі філософські школи

й художні напрямки стають знаками культурної метамови, своєрідними клавішами, на яких розігруються нові поліфонічні твори людського духу [8, 385]».

Особливості індивідуального стилю Ю. Гудзя значною мірою позначаються специфічними рисами його світогляду. Про те, що стиль для письменника, так само як і для художника, не є проблемою техніки, а проблемою бачення, вказував ще М. Пруст. Індивідуальний стиль автора означають як «такий спосіб організації словесного матеріалу, який, відображаючи художнє бачення автора, створює інший, новий, тільки йому властивий образ світу [9, 32]».

Загалом тема українського «визволення» осмислювалася письменником як новий шлях національного відродження в культурі, літературі й глибинному самоусвідомленні. Реципієнт, «проникаючи» у твір, розкодує багаторівневу та багатозначну авторську концепцію; наближається до освоєння текстуального, навколишнього й внутрішнього світу людини. Варто підкреслити, що неодноразово письменники й літературознавці зверталися до теми українського відродження (реконквісти). З огляду на політичний, культурний, духовний стан людини та української літератури в цілому, ця тема залишається актуальною і донині.

Часто українські герої сучасних творів відчувають беззахисність, безпорадність у сьогоденному світі, нинішній світ вимагає на рівні виживання прорив за рамки особистих та жанрових обмежень. Українське суспільство перебуває в ситуації невизначеності. Песимістичні настрої і моральне знесилення суспільства впливає на стан суспільства та літератури в цілому. Передусім тому, що ми продовжуємо жити в атмосфері відносної правди – в системі пострадянського правового, ідеологічного, політичного, економічного простору.

Національна та особиста ідентичність у контексті розвитку української літератури завжди була актуальною, тому видається закономірним, що в літературі останніх десятиліть ця проблема набуває особливого звучання, адже нині ідентичність визначається не зовнішніми параметрами, а вимірюється «внутрішньою мірою», притаманною будь-якій художній роботі. Для українських митців вона тісно укорінена в національну пам'ять, культурно-історичне минуле нашого народу, пов'язана з відстоюванням права українця на національну самоідентифікацію. Насамперед ці проблеми актуалізуються в романах більшості сучасних українських письменників: «Музей покинутих секретів» Оксани Забужко, «Не-Ми» та «Ісихія» Ю. Гудзя, «Кров по соломі» В. Медвідя, «Безодня», «Осінь для ангела», «Щоденний жезл» Є. Пашковського та ін.

Характеризуючи стиль власний і своїх сучасників, Ю. Гудзь зазначав: «художньо вартісний текст, його індивідуальна стилістика – то є вияв і виривання з власного і суспільного рабства, то є моя особиста реконквіста, процес звільнення (і страждання) від поневолення власною долею, хай і короткочасна, але перемога над ентропією і хаосом смерті [10, 21]».

Епоху постмодернізму можна розглядати як широке, інтегруюче явище, готове увібрати в себе будь-який дискурс, – постколоніальний, регіональний, гендерний, тоді як вищою метою постколоніального відображення є необхідність стерти з національно-культурної пам'яті сліди колоніальної залежності й повернутися до автентичної національної сутності. Ю. Гудзь намагався продовжувати свою самотню реконквісту, хай навіть на тлі тодішньої загальної апатії, і це могло видаватися декому божевіллям. А вберегти в собі бодай частку живої душі, на думку митця, можна лише – через відвоювання та утвердження втраченого простору, через опритомнення і впізнавання своєї приналежності до спільного роду предків.

Висновки. Отже, комплексний огляд художнього втілення травматичного досвіду Ю. Гудзем у романі «Не-Ми» збагачує парадигму сучасної української літератури. Психологічні й тілесно-текстові переживання наратора допомагають розкрити загальну екзистенційну ідею твору з історико-національним буттям, з виповіданням власного досвіду, з психологізмом, сповідальним характером дискурсу зізнання, відчуттям болю та розірваності на рівні тексту. Символізація та універсалізація травматичного досвіду корелює в тексті з осмисленням як приватної, так і національної трагедії, універсалізується від психологічного до культурного феномену. Художні твори Ю. Гудзя свідчать, що історична пам'ять направлена на переосмислення минулого, оцінку сьогодення та майбутнього. Таким

чином, новітня проза кінця ХХ початку ХХІ століття є підтвердженням того, що минуле живе в нас сьогоднішніх і продовжує існувати на рівні відчуттів та на рівні самосвідомості.

Список використаної літератури

1. Гудзь Ю. Барикади на Хресті. Поема. Не-Ми. Книга видінь і шезень. Ісихія. Книга щастя. (Серія «Українська Реконкіста») / Юрко Гудзь. – Тернопіль: Джура, 2009. – 248 с.
2. Костенко Л. Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала / Ліна Костенко / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Наукова бібліотека; Всеукраїнське товариство Просвіта ім. Тараса Шевченка; Львівське обласне об'єднання / Богдан Якимович (авт.вступ.ст.). – Л.: ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – 50 с. – (Серія Дрібненька бібліотека; Ч. 3).
3. Демінцева О. «Здорова й повноцінна особистість не може прагнути до тотальної влади над іншими» / О. Демінцева // Вільне слово. – 2002. №9. – С. 4.
4. Сорока П. Перед незримим вівтарем. Денники 2007 року / Петро Сорока. – Тернопіль: «Сорока», 2008 – 296 с.
5. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів; рец.: О. Г. Астаф'єва, М. П. Ткачук. – К.: Академія, 2007. – Т. 1: А (аба) – Л (лямент). – 608 с. – (Енциклопедія ерудита).
6. Поліщук Я. Із дискурсів і дискусій / Ярослав Поліщук. – Харків: «Акта», 2008 – 286 с.
7. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна / Жан Франсуа Лиотар / Институт экспериментальной социологии (Москва) / Н. А. Шматко (пер. с фр.). – М., 1998. – 160 с.
8. Эпштейн М. Н. Слово и молчание: метафизика русской литературы / Михаил Наумович Эпштейн – М.: Высшая школа, 2006. – 559 с.
9. Боров Ю. Б. Художественный стиль, метод и направление / Ю. Б. Боров // Теория литературных стилей: современные аспекты изучения. М.: Наука, 1982. – 140 с.
10. Гудзь Ю. Доповнення до статутів мовчання (спроба переосмислення деяких мітів) / Юрко Гудзь // Український аналітичний клуб: Асоціація «Нова література». – Стрий: Українська видавничо-інформаційна служба, 1993. – Вип. 1. – 48 с.

References

1. Borev Yu. B. Artistic style, method and direction / Yu. B. Boreev // Teoryya The theory of literary styles: modern aspects of the study. M.: Nauka, 1982 (in Russ.)
2. Demintseva O. “A healthy and complete personality can not strive for total power over others” / O. Demintseva // Vil'neslovo. – 2002. N. 9, 4-6. (inUkr.)
3. Hudz' Yu. Barykadyna Khresti (Barricades on the Cross). Poem. Ne-My (Not-We). The book of visions and disappearances. Isykhia. The book of happiness. (Series “Ukrainian Reconquista”) / YurkoGudz'. – Ternopil': Dzhura, 2009 (in Ukr.)
4. Hudz'. Yu. Amendments to the statute of silence (attempt to rethink some myths) / YurkoHudz' // Ukrainian Club of Analysis: Association of “New Literature”. – Striy: Ukrainian Publishing and Information Service, 1993. – Vol. 1. (inUkr.)
5. Kostenko L. Humanitarian aura of nation or the defect of primary mirror / Lina Kostenko/ LvivNationalUniversity named after Ivan Franko. Scientific Library; Ukrainian Society Enlightenment them. Shevchenko; Lviv Regional Association / Bohdan Yakymovych (Ed.). – L.: LNU after I. Franko, 2001, 50 – (Series Library tiny letters, Part 3) (in Ukr.)
6. LyotarZh.-F. Postmodern Condition / Jean-François Lyotard / Institute of Experimental Sociology (Moscow) / N. A. Shmatko (trans. from the French.) – M., 1998 (in Russ.)
7. Literary Encyclopedia: in 2 vol. / Ed. Yu. I. Kovaliv. – K.: Academy, 2007. – Vol. 1: A (aba) – L (lyament). – (Encyclopedia of erudite) (in Ukr.)
8. PolishchukYa. From discourses and discussions/ Yaroslav Polishchuk. – Kharkiv: “Akta”, 2008 (in Ukr.)
9. Soroka P. Before invisible altar. Dennyky 2007 / Petro Soroka. – Ternopil': “Soroka”, 2008 (in Ukr.)
10. Epshteyn M. N. Word and silence: the metaphysics of Russian literature / Mykhail Naumovich Epshteyn – M.: Vysshayashkola, 2006 (in Russ.).

YANKOVA Mariia Anatoliivna

National Technical University of Ukraine “Kyiv Polytechnic Institute”,

Candidate of Philological Sciences, lecturer of the Department of language training for foreign students

e-mail: mary.yankova@hotmail.com

TRAUMATIC EXPERIENCE AS RETHINKING OF PAST AND PRESENT DISASTERS (BASED ON THE NOVEL “NE-MY” BY YU. HUDZ’)

Abstract. Introduction. *In the 90s of XX century, Yu. Hudz' predicted the advent of Ukrainian consciousness from postcolonial dependence, that is – the liberation of nation creation and recognition of new realities, new entities, new models of textual and metaphysical development of outer and inner world of the individual, and capacity for understanding.*

Purpose. Purpose of the article is to analyze the specifics of the concept of "trauma" in the context of modern Ukrainian literature and on the novel "Ne-My" by Yu. Hudz'.

Originality. Nowadays the Ukrainian literary studies lack overall analysis of the specifics of creative works by Yu. Hudz'. This investigation allows us to consider author's work in a wider context. Recently, the concept of "trauma" has become particularly relevant in the post-Soviet studies in which scientists are trying to rethink past under the influence of current events. That's why this survey helps to expand an understanding of the author's intents, and see the impact of the newest of that time and prophetic ideas in the present conditions.

Results. The article examines the state of the traumatic experience of modern Ukrainian literature and person in general, which is a prototype of the novels and "Ne-My" in particular. The value of cultural and social space and its traumatic effect on the inner world that reflected the writer at various levels and forms of text are presented. Personal trauma of protagonist / writer meets the general mood of Ukrainian collective experience of the past and present. Yu. Hudz' saying by protagonists reflected their (national) attitude and attempted to gain identity in verbal terms.

Ukrainian protagonists of contemporary works often feel helplessness and powerlessness in today's world, today's world requires at survival breakthrough beyond personal limitations and genre. Ukrainian society is in a situation of uncertainty. Pessimistic sentiment and moral breakdown of society affect the state of society and literature in general because we continue to live in an atmosphere of relative truth – in the post-Soviet legal system, ideological, political and economic space.

Prose characters of Yu. Hudz' frequently reassess the past that has sometimes-traumatic character. In such recall of the past, the person always feels nostalgia. At the forefront of the human imagination despite the total lack of freedom in all spheres of communist and post-communist existence there arise only the best moments of life – happiness, love etc. Human memory has the ability to fix a reality only in certain frames. However, over time, ironically, it appears that only occasional, transition points are extremely important.

National and personal identity in the context of Ukrainian literature has always been relevant, therefore it seems logical that in literature in recent decades, this issue is of particular sound, because now the identity is not determined by external parameters, as measured by "internal measure" inherent in any artistic work. For Ukrainian writers this issue is closely rooted in the national memory, cultural and historical past of our people and linked to advocacy on Ukrainian national identity.

Conclusion. The era of postmodernism can be seen as a broad, integrative phenomenon, ready to absorb any discourse - post-colonial, regional, gender, while the higher purpose of postcolonial reflection is the need to erase from the national cultural memory traces of colonial rule and return to authentic national essence. This article shows that Yu. Hudz' tried to keep his own "reconquista", even through the background of general apathy it might have seemed madness today to Ukrainian society for the most part supported the sentiments of the writer. In the novel "Ne-My" his purpose was just through, strengthening the lost space, through recognition of belonging to a common body sort through all forgetful decades, calling the independent of any compulsion ancestors to protect in themselves (in a text) the part of their live soul.

Keywords: trauma, traumatic experience, traumatic memories, personal trauma, collective trauma, post-totalitarian attitude, national identity, Yu. Hudz', the novel "Ne-My".

Одержано редакцією 18.01.2016
Прийнято до публікації 08.02.2016